

אמרו ליה לבריה כפינן

הו יתבי תותי תאינתא אמר תאנה תאנה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא

15 אפיקו ואכלו

אדהכי והכי אתא אבוה

אמר להו לא תינקטו בדעתייכו דהאי דנגהנא אמצוה מרחנא ועד השתא הוא דסנאי

אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבען כרך

אמר להו מהיכא

20 אמרו הכי והכי הוה מעשה

אמר לו

בני אתה המרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו

ברתיה מאי היא

הויא ליה ברתא בעלת יופי

יומא חד חויא לההוא גברא כריא כהוצא וקא חוי לה

25 אמר לו מאי האי

אמר ליה רבי אם ללוקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה

אמר לה בתי קא מצערת להו לברייתא שובי לעפריך ואל יכשלו ביך בני אדם

הויא ליה ההוא חמרא כדהו אנרי לה כל יומא

לאורתא הוו משדרי לה אנרה אנבה ואתיא לבי מרה

30 ואי טפו לה או בצרי לה לא אתיא

יומא חד אינשו זוגא דסנדלי עלה ולא אזלה עד דשקלונגו מינה והדר אזלה.

ספרות נבחרת:

י' פרנקל, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד, תשמ"א, עמ' 36-40.
מ' כ"ץ וי' רוזנטון, "תאנה הוציאי פירותיך" — סיפורי רבי יוסי מן יוקרת", דרך אגדה ג (תש"ס), עמ' 161-177.

15. מר עוקבא (בבלי כתובות, סו ע"ב)

התרגום מארמית

1 מר עוקבא — הִיָּה עֵינִי בְּשִׁכְוֹנָתוֹ,

וְהִיָּה רַגְלִי כֹּל יוֹם לְזֶרֶק לוֹ אֲרַבְעָה זְוִיִּים בְּצִנּוֹר הַדָּלָת.

פַּעַם אַחַת אָמַר [הָעֵינִי]: אֵלֶךְ וְאֶרְאֶה מִי עוֹשֶׂה עִמִּי מוֹכָה זו.

אוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁהָה מֵר עוֹקְבָא בְּכֵית הַמְדַרְשׁ הַרְבֵּה, וְהִלְכָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

5 כִּיּוֹן שָׁרְאָה אוֹתָם הָעֵינִי שְׁהִטּוֹ עֵצְמָם לְדָלָת — יָצָא אַחֲרֵיהֶם.

בְּרַחוּ וְנִכְנְסוּ שְׁעֵינֵיהֶם לְחִצּוֹר גְּרוּף.

נִכְּוּ רַגְלָיו שֶׁל מֵר עוֹקְבָא.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: תַּן אֶת רַגְלֶיךָ עַל רַגְלִי.

חִלְשָׁה דַּעֲמוּ.

10 אָמְרָה לוֹ: אֲנִי מְצִיָּה בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהַנְּאֻתִי קְרוּבָה [לְעֵינַיִם].

וְכֹל כֵּךְ לָמָּה?

שָׁאֵמַר מֵר וּזְמַרָא פִּר מוֹכָה אָמַר רַב,

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַב הַיְנָא פִּר כִּיּוֹנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא,

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יוֹתָנָן מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי:

15 נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שִׁימְסֹר עֵצְמוֹ לְתוֹךְ כְּבֶשֶׂן הָאֵשׁ, וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי חֲבָרוֹ קְרָבִים.

מר עוקבא — הִיָּה עֵינִי בְּשִׁכְוֹנָתוֹ,

וְהִיָּה רַגְלִי לְשַׁנֵּר לוֹ אֲרַבְעֵ מֵאוֹת זְוִיִּים בְּכֹל עֶרֶב יוֹם כְּפוּרִים.

פַּעַם אַחַת שְׁנָגַם אֶצְלוֹ בְּיַד בְּנוֹ.

בָּא וְאָמַר לוֹ: לֹא צָרִיךְ.

20 אָמַר לוֹ: מָה רְאִיתָ?

רְאִיתִי שְׁפֹזְלָפִין לוֹ יוֹן יֶשֶׁן.

אָמַר: מִפְּנֵי הוּא כֹּל כֵּךְ. כְּפֹלֶם וְשְׁנָגַם אֶצְלוֹ.

קְשָׁמַת [מַר עוֹקְבָא] אָמַר: הָבִיאוּ לִי חֲשׁוֹנֵי שֵׁל צְדָקָה,
מִצָּא פְּחוּב בּוֹ: "שְׁבַעַת אֲלָפִים דִּינָרִים".
25 אָמַר: הַצִּידָה קְלָה וְהַדְרָךְ רְחוּקָה. עָמַד וּבְכֹזוּ חֲצִי מְמוֹנָו.

וְהִיאֵךְ עֲשֶׂה כִּדְ? וְהִי אָמַר אֲלֵעָא: בְּאוּשָׁא הִתְקִינוּ הַמְכֹּזְבוֹ אֶל יִכְזְבוּ יוֹתֵר מִחֲמָשׁוּ
בְּמָה דְבָרִים אָמֹרִים, מַחֲיִים, שְׁמָא יֵרַד מְנַכְסִיו, אֲבָל לְאַחַר מִיתָה אֵין בְּכָד כְּלוּם.

המקור בבבלי

- 1 מַר עוֹקְבָא הוּוּ עֲנִיא בְּשִׁיבְכוּתִיה
דהוה רגיל כל יומא דשרדי ליה ארבעה זווי בצינורא דדשא
יום אחד אמר איזיל איהוי מאן קעביד כי ההוא טיבותא
ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא לכי מדרשא אחיא דביתהו בהדיה
5 כיון דחזיוה דקא מצלי ליה לדשא נפק בתרייהו רהוט מקמיה
עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא
הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא
אמרה ליה דביתהו שקול כרעך אוטיב אכרעאי
חלש דעתיה
10 אמרה ליה אנא שכיחנא בנויה דביתא ומקרבא אהנייתי

ומאי כולי האי

- דאמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב
ואמרי לה אמר רב הונא בר כיונא אמר ר"ש חסידא
ואמרי לה א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי
15 נוח לו לארם שימסור עצמו לתוך ככשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים

מר עוקבא הוה עניא בשיבכותיה

דהוה רגיל לשדורי ליה ארבע מאה זווי כל מעלי יומא דכיפורא

יומא חד שדרינהו ניהליה ביד בריה
אתא אמר ליה לא צריך

20 אמר מאי חזית

חזא דקא מולפי ליה יין ישן

אמר מפנק כולי האי עייפינהו ושדרינהו ניהליה

כי קא ניהא נפשיה אמר אייתו לי חושבנאי דצדקה

אשכח דהוה כתיב ביה שבעת אלפי דינרי סיאנקי

25 אמר זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא קם בזכזיה לפלגיה ממנוניה

היכי עבר הכי והאמר ר' אילעאי באושא התקינו המכזבו אל יכזבו יותר מחומש
הני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה.

ספרות נבחרת:

- א' קוסמן, "בלש תלמודי", בתוך: הארץ, תרבות וספרות, 1.8.97.
ד' אסף (קרונה), "בואו ונחזיק טובה לדמאים", עיטורים, פרקי עיון והגות לכבוד ר' משה
קרונה, ערך: מ' אישון, ירושלים תשמ"ו, עמ' 259-261.
לגלגוליו של סיפור זה, ראה: ד' סדן, "בין דכפין לבין דצריך", בתוך: גלגל המזלות, רמת-גן
תשכ"ד, עמ' 74-83.